

**Opinia w postępowaniu w sprawie
nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki,
w dyscyplinie artystycznej sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki,
dr Hubertowi Humce, przeprowadzanym w Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi.**

Edukacja, kariera naukowa

Hubert Humka w 2007 r. uzyskał tytuł magistra prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego.

W 2009 r. uzyskał tytuł licencjata w Wyższym Studium Fotografii PWSFTviT w Łodzi.

W 2011 r. uzyskał tytuł magistra - w Wyższym Studium Fotografii PWSFTviT w Łodzi.

W 2016 r. uzyskał stopień doktora sztuki filmowej na Wydziale Operatorskim i Realizacji Telewizyjnej PWSFTviT w Łodzi (tytuł rozprawy doktorskiej: "Fotografia - prawdziwe kłamstwo. Zagadnienie prawdy w obrazie fotograficznym").

Dorobek artystyczny

Hubert Humka jest artystą wizualnym, dla którego fotografia jest głównym medium wypowiedzi. Jest autorem trzech monografii: *Eternal U* (2023), *Death Landscapes* (2018) i *Evil Man* (2015), w których konsekwentnie łączy fotografię z osobistą, literacką narracją i refleksją nad pamięcią, śmiercią, duchowością i ludzką tożsamością. Jego twórczość, sytuująca się na pograniczu dokumentu i sztuki konceptualnej, była wielokrotnie nagradzana w Polsce i za granicą. Jest laureatem ponad 25 nagród i wyróżnień, w tym *Best Photography Book of the Year Award* Photo España, *Arles Prix du Libre Award* oraz *Gold European Design Award* (2024). Wcześniej doceniany m.in. przez jury konkursów w Paryżu, Tokio, Moskwie, Mariborze i Łodzi. Hubert Humka jest ceniony zarówno jako fotograf, jak i twórca książki fotograficznej. Konsekwentnie, w kolejnych cyklach fotograficznych i odpowiadającym im publikacjach, poszerza formę fotobooka jako medium artystycznego i egzystencjalnego komentarza.

Prace Huberta Humki były prezentowane na ponad 60 wystawach indywidualnych i zbiorowych w ponad 15 krajach, w tym w prestiżowych instytucjach, takich jak Jeu de

Paume w Paryżu, Robert Capa Contemporary Photography Center w Budapeszcie, Maison de la Photographie w Lille, Muzeum Współczesne Wrocław czy Państwowa Galeria Sztuki w Sopocie. Książki Humki znajdują się w zbiorach instytucji w Budapeszcie, Atenach, Paryżu, Sopocie i Opolu, a jego prace w kolekcji Muzeum Współczesnego Wrocław.

Hubert Humka jest dwukrotnym stypendystą Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz stypendystą Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Aktywnie uczestniczy w międzynarodowym życiu fotograficznym — bierze udział w festiwalach, panelach i spotkaniach autorskich w Polsce, Francji, Włoszech, Austrii i Grecji. O jego twórczości pisały m.in. *Przekrój*, *Doc!photo*, *Der Greif*, *Fotopolis* i *naTemat.pl*, a wywiady z artystą emitowane były na antenie Polskiego Radia i w Telewizji Polskiej.

Na uwagę zasługuje także działalność kuratorska i organizacyjna Huberta Humki — współtworzenie wystaw problemowych, projektów badawczych i wydarzeń artystycznych, a także zaangażowanie w inicjatywy łączące środowiska twórcze z obszarem edukacji artystycznej. Tego rodzaju działalność poszerza znaczenie jego praktyki, sytuując ją nie tylko w wymiarze indywidualnej ekspresji, lecz również w obszarze refleksji nad współczesnymi strategiami obrazu i jego społecznymi kontekstami.

Sumując wszystkie powyższe uwagi, zreferowany w przesłanej dokumentacji dorobek Huberta Humki potwierdza jego dojrzałość twórczą, rozpoznawalność i konsekwencję w budowaniu własnego języka artystycznego. Skala i zasięg wystawienniczy, w połączeniu z różnorodnością form działań, wskazują, że Hubert Humka jest artystą aktywnym, obecnym we współczesnym polu sztuki.

Dorobek ten w sposób oczywisty spełnia wymagania stawiane przez ustawodawcę w postępowaniu habilitacyjnym w dziedzinie sztuki.

Autoreferat i wskazane dzieło artystyczne

Hubert Humka w swym autoreferacie wskazuje i opisuje wszystkie cykle fotograficzne, które w swojej artystycznej karierze zrealizował. Decyzja o zgłoszeniu całego swojego dorobku, wydaje się być nadmiarową odpowiedzią na wymagania ustawodawcy, który zdaje się nie wskazywać na potrzebę tak obszernego omówienia swych osiągnięć.

Wszystkie zgłoszone przez niego cykle świadczą o nim jak najlepiej. Zwracam na ten ustawodawczy szczegół uwagę tylko po to, aby usprawiedliwić i wytłumaczyć się ze swojej decyzji, polegającej na wyselekcjonowaniu z wszystkich zgłoszonych przez habilitanta projektów trzech cykli, które za wydawcą jednego z photobooków (BLOW UP PRESS) nazywam tu *Trylogią Śmierci*. Chodzi oczywiście o *Evil Man* (2015), *Death Landscapes*

(2018), i *Eternal U* (2023). Tylko do tej trylogii odniosłem się w swej opinii, i zrobiłem tak dlatego, ponieważ *Trylogia Śmierci* sama w sobie, w mojej opinii spełnia z nawiązką wymagania stawiane habilitantowi przez ustawodawcę. Dokonana przeze mnie selekcja wynika nie tylko chęci oszczędzenia sobie i innym wydatkowanego czasu i energii. Ma znacznie ważniejsze podstawy. Uważam że *Trylogia Śmierci* tworzy zwartą całość, nie tylko z racji wspólnego zagadnienia, ale przede wszystkim, właśnie w świetle wymagań stawianych przez ustawodawcę, jest głęboko uzasadnione porównanie wszystkich wchodzących w skład trylogii cykli fotograficznych. Bowiem z tego porównania szczególnie mocno wybrzmiewa oryginalny wkład w reprezentowaną dyscyplinę przedstawionego przez habilitanta dzieła. Mamy tu bowiem unikalny przykład trójgłosu, odnoszącego się do zapewne najbardziej uniwersalnego tematu podejmowanego w kulturze przez stulecia, a nawet tysiąclecia, czyli do kwestii śmierci. Hubert Humka stawia sobie wysoko poprzeczkę - opowiada nie tylko o tym, o czym opowiadano już tysiące razy, ale sam decyduje się opowiedzieć o tym trzykrotnie. Jak na tym polu obronić własny głos? Jak obronić trójgłos? Nie wiem czy było to od samego początku strategią autora, ale właśnie potrójny głos pokazuje nam tutaj spektrum możliwych perspektyw. Potrójna perspektywa dotyczy tu zarówno samego tematu, jak i sposobu użycia medium fotografii, oraz dodatkowo - jak autorska i artystyczna refleksja zostaje trzy razy odzwierciedlona w formie książki. W każdym z tych trzech obszarów *Tryptyk Śmierci* spełnia w znaczącym stopniu wymóg oryginalnego wkładu w reprezentowaną dyscyplinę. Odnosząc się do poszczególnych kwestii po kolei:

Perspektywa śmierci ukazana jest w trójgłosie Humki od skrajnie bezwzględnej, brutalnej, „niechcianej” podjętej w cyklu *Evil Man*, poprzez głos pośredni w cyklu *Death Landscapes*, w którym ponownie autor cytuje wizualne materiały dokumentalne. Ten dokumentalny aspekt dodatkowo wzmacniany jest tutaj przez uzupełnienie materiału wizualnego tekstami zaczerpniętymi z dokumentów, zapisów medialnych, korespondencji. Wszystkie teksty są cytataми ze zgromadzonych w ramach poszczególnych spraw materiałów. Z drugiej jednak strony, przeciwwagą dla dokumentalnego wymiaru tego cyklu habilitanta, jest jego w pełni świadomie, wręcz z premedytacją akceptowana, subiektywna emocjonalność. To ona ostatecznie w każdym poszczególnym przypadku wpływa na decyzje formalne determinujące charakter własnych, wchodzących w skład cyklu autorskich fotografii, co w perspektywie ogólnej decyduje o artystycznym wymiarze dzieła. Na przeciwnym biegunie plasuje się ujęcie śmierci w cyklu *Eternal U* - to z kolei liryczny, wręcz poetycki obraz śmierci jak z dobrego snu, śmierci za którą można wręcz zatęsknić. W tym cyklu autorskie fotografie Huberta Humki, pozostając dokumentalnym zapisem konkretnych

miejszc, wydają się być, z racji połączenia ich funeralnych funkcji i ujmującej, bujnej natury, obrazem wykraczającym poza widzialną rzeczywistość, mogącym odzwierciedlać wyobrażenia o lepszym, wręcz rajskim wymiarze. Te trzy spojrzenia pokazują złożoność podejmowanego zagadnienia, ambiwalencję emocji rodzących się w człowieku, zarówno wobec niepewnego statusu rzeczywistości po drugiej stronie, jak i przede wszystkim niepewnego wymiaru samego momentu przejścia. Każdy doświadczy kiedyś śmierci, ale nikt nie wie w jakim stopniu będzie to śmierć chciana czy niechciana, zła czy dobra. W *Death Landscapes*, czyli „środkowej” części tryptyku, złożoność i ambiwalencja w ujęciu tematu wybrzmiewają najbardziej. Mamy tu niejako kalejdoskopowy obraz śmierci - indywidualnej i zbiorowej, historycznie odległej i współczesnej, będącej wynikiem systemowych procesów (wojny), jak i jednostkowego, irracjonalnego afektu. Są tu przykłady śmierci, która przeraża i budzi współczucie dla ofiary, ale jest też śmierć „sprawiedliwa”, budząca w odbiorcy uczucie satysfakcji, kiedy z ręki ludzkiej, lub opatrnościowej ginie znienawidzony zbrodniarz. Jest też w końcu śmierć, którą najtrudniej ocenić - śmierć samobójcza. I nawet w tym wypadku Hubert Humka wskazuje na przykłady wymykające się łatwym podsumowaniom.

Za tymi wszystkimi ambiwalencjami w adekwatny sposób podążają formalne decyzje określające poszczególne części *Tryptyku Śmierci*. Perspektywa całości w kontekście użytego medium rozpina się od dokumentalnego, kartotekowego cytatu inwentaryzowanej zbrodni (*Evil Man*), poprzez inspirowaną miejscem zbrodni emocjonalną fotografię autorską (*Death Landscapes*), aż do autorskiej fotografii, która w swym medialnym charakterze nawiązuje do pejzażowego malarstwa lub grafiki artystycznej, emanujących, wręcz kojących spokojnym ujęciem natury (*Eternal U*).

Z racji na formę tryptyku i poruszaną tematykę, narzuca się tu nawiązanie (zapewne mimowolne), do koncepcji tradycyjnych tryptyków o charakterze religijnym, czy wręcz ołtarzowym. I tak jak w tradycyjnych odpowiednikach, tak i w tryptyku Huberta Humki, mamy na dwóch przeciwległych, bocznych skrzydłach obraz piekła i nieba - rzeczywistości będącej udziałem potępionych (*Evil Man*) i błogosławionych (*Eternal U*). W takiej analogii, ponownie, szczególne miejsce przypada „centralnemu” cyklowi (*Death Landscapes*). I tak jak w tradycyjnych tryptykach, centralna kwatera zarezerwowana jest dla obrazu Boga, tak u Humki, odpowiadać mu może wspomniana wcześniej emocjonalność autora, na którą daje on sobie przyzwolenie, zakładając że konfrontacja ze Złem może zostawić w nim trwałą ranę. W tym więc wypadku mamy najintensywniej zaakcentowaną osobistą reaktywność artysty w konfrontacji z brutalną rzeczywistością śmierci ukazanej w rozmaitych odsłonach. Powstałe w ramach tej reakcji autorskie fotografie nabierają cech

ofiarnych, choć autor najprawdopodobniej zdystansował by się od takiego postawienia sprawy. Nie ulega natomiast wątpliwości, że doświadczenie pracy nad tym cyklem miało dla autora głęboko poznawczy i auto-poznawczy wymiar. I analogicznie - to doświadczenie, skutecznie przekłada się na poznawczy potencjał dla odbiorcy. Świadczy o tym między innymi bezsporny fakt, że w ramach tego cyklu, szczególną rolę odgrywał dogłębny research, poprzedzający artystyczne działania autorskie.

Odnosząc się do złożoności perspektyw zawartych przez autora w *Trylogii Śmierci*, należy zwrócić też uwagę, w jak adekwatny sposób różnice te przekładane są na medium książki artystycznej. Poszczególne wydawnictwa zostały przygotowane z niezwykłą starannością na każdym etapie - od projektu, poprzez dobór papieru i oprawy, druku, skończywszy na pełnej kontroli nad introligatorskimi wyzwaniem. Aspekt ten zasługuje na szczególną uwagę, świadczy bowiem o profesjonalizmie autora, wyjątkowo skutecznie realizowanej determinacji i świadomości, że dzieło artystyczne dopełnia się poprzez formę udostępnienia - czy to w postaci wystawy, czy w formie publikacji. Hubert Humka nie projektuje swych książek sam, ale widać w nich spójność, perfekcyjnie dopracowaną i dopilnowaną relację treści do formy. Pojawiają się tu także rozwiązania, które w innym medium nie byłyby możliwe, na przykład introligatorska koncepcja w książce *Evil Man*, która sprawia, że ten obiekt nabiera cech interaktywnych. Odbiorca, aby w pełni uczestniczyć w percepcji dzieła musi sam rozciąć stronicę (*nomen omen* nożem), tak aby ukazał mu się pełen obraz zbrodni. W ten sposób odbiorca w metaforyczny, ale wystarczająco dobitny sposób, staje się „uczestnikiem” dramatu. Jednocześnie, pozostawia to odbiorcy możliwość samo-ochrony przed drastycznością publikowanych fotografii. Tego rodzaju oryginalnych introligatorskich detali jest w publikacjach Huberta Humki sporo.

Tekst autoreferatu, zawierający wyczerpujące opisy poszczególnych cykli fotograficznych świadczy o głębokiej artystycznej dojrzałości i świadomości stosowanych strategii i środków.

Artystyczna wypowiedź dr Huberta Humki, zamknięta w wyrażnie określonych cyklach fotograficznych, poszerza naszą percepcję doświadczanej rzeczywistości, oraz refleksję nad rzeczywistością która dla wszystkich żyjących pozostaje niemożliwą do przeniknięcia tajemnicą. Decyzje artystyczne i formalne są świadectwem artystycznej dojrzałości i wysokich zawodowych kompetencji, są bez wątpienia znaczącym wkładem w rozwój reprezentowanej dyscypliny.

Tym samym z pełnym przekonaniem, jednoznacznie stwierdzam, że dr Hubert Humka zrealizował wymagane przez ustawodawcę, oryginalne osiągnięcie artystyczne.

Konkluzja

Po przeanalizowaniu przesłanej mi dokumentacji, przygotowanej na potrzeby wszczęcia postępowania habilitacyjnego, rozprawę habilitacyjną dr Huberta Humki oceniam jednoznacznie pozytywnie i stwierdzam, że stanowi ona znaczący wkład w rozwój w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej: sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki, oraz spełnia wymogi określone przez ustawodawcę w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

W związku z powyższym, z pełnym przekonaniem wnioskuję o nadanie Panu dr Hubertowi Humce stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.